

STARI VEK

-Družbeni red tega obdobja se je imenoval *sužnjelastništvo*.

DRUŽBENI RAZREDI/SLOJI

1. PRIVILIGIRANI RAZREDI:

- vladar
- plemstvo ali aristokracija: svečeniki, uradniki, vojska

2. ZATIRANI RAZREDI:

- meščani, kmetje: svobodni državljani, lahko so se selili, nimajo gospodarja, plačevali so davke
- sužnji: brezpravni, brez pravice, bili so lastnina gospodarjev

DRŽAVE STAREGA VEKA

STARE VISOKE CIVILIZACIJE:

-namakalno poljedelstvo, despotovine-države, za katere je značilna neomejena oblast vladarjev, njihovo dedno nasledstvo in božja čaščenost vladarjev (oseba je duhovni vodja).

- Mezopotamija
- Egipt
- Kitajska
- Indija

-obrt in trgovina-oblast vladarjev je manj mogočna, močna je le občasno.

- Fenicija
- Palestina
- Hetitska država

-satrapska despotovina

- Perzija

-najbolj napredne (Antične države)

- Grčija
- Rimska država

ZNAČILNOSTI NAMAKALNEGA POLJEDELSTVA

V petem tisočletju pr.n.št. so se ljudje naselili v porečju Nila v Egiptu in Evfrata in Tigrisa v Mezopotamiji ali Medrečju. Na tem območju pade zelo malo ali nič dežja, zato so si ljudje lahko pridelali dovolj hrane le s pomočjo umetnega namakanja polj s poplavno vodo, ki so jo te reke prinašale vsako leto znova. Rodovitnost polje je povečalo še zelo rodovito naplavljenno blato.

Tako se je težišče kulturnega razvoja iz gričevnatih območij Rodovitnega polmeseca preneslo k porečjem velikih rek, ki leže v obeh konicah tega polmeseca, kjer se je razvilo namakalno (irigacijsko) poljedelstvo.

Nil ali Hapi, kot so mu rekli stari Egipčani, je poplavljal redno vsako leto v času največje vročine, njegove poplave so lahko točno napovedovali.

Sredi junija, ko so se začele poplave, sta Sonce in najsvetlejša zvezda v ozvezdju Velikega psa, Sirij, hkrati vzšla in tedaj so Egipčani praznovali začetek novega leta. Poplave so s sabo nosile tudi blato, katerega rodovitnost je določal železov oksid, ki ga je iz etiopskih gora izpralo monsunska deževje, zato je bil Nil takrat rdečkaste barve. Tako so poplave in rodovito blato omogočili življenje v porečju Nila.

Ko je število prebivalstva naraslo, naravno poplavljanje polj ni več zadostovalo. Egipčanski kmetje, felahi, so morali pridobiti novo obdelovalno zemljo in to z bazenskim namakanjem nilske kotline. Višje ležeča polja so namakali s pomočjo šadufov, v helenističnem obdobju pa so uvedli še vodno kolo ali sakijo, ki so ga poganjali bivoli.

POMEN NAM.POLJ. ZA NASTANEK PRVIH CIVILIZACIJ

Umetno namakanje polj je zahtevalo sodelovanje in skupno delo ljudi po enotnem načrtu, ki je predvideval gradnjo prekopov, jarkov, nasipov, kotanj, zapornic in skrbel za pravično delitev vode.

V Mezopotamiji pa so morali kmetje opravljati vrsto težaških del, katerih načrtovanje in izvedbo je prevzel sloj plemstva s svečenikom in z vrhovnim svečenikom na čelu, ki je bil hkrati tudi vrhovni vladar. Za izvajanje in plačevanje državne uprave in trgovskega poslovanja pa so sumerski svečeniki sredi 4. tisočletja pr.n.št. izumili tudi pisavo. Z njeno pomočjo so beležili obseg pobranih davkov, pisali trgovske pogodbe, hvalili dejanja svojih vladarjev in jih tako ohranili v zgodovinskem spominu.

Kasneje so zapisali tudi prve zakone, po katerih so se morali ravnati člani tesneje povezanih družb ter zapisali tudi prve literarne stvaritve v človeški zgodovini.

DRUŽBENA STRUKTURA V STAREM VEKU

1. PRIVILIGIRANI SLOJI

Zaradi osrednjega vodenja irigacijskega poljedelstva se je razvila tudi državna organizacija v Egiptu. Državo je vodil kralj, ki so ga Egipčani imenovali faraon. Vladal je sam, brez posvetovanja

s plemstvom in z ljudstvom. Takšnega vladarja imenujemo **despota**, državo pa **despotovina**.

Za izvrševanje kraljevih ukazov je skrbel **hierarhično** ali **po stopinjah urejen** sloj birokracije ali uradništva. Na čelu vse uprave je bil faraon, pod njem pa **vezir**. Vezirju podrejeni so bili **predstojniki kraljevih uradov** za vojsko, gradnjo, plovbo, meje, trgovino, polja, oskrbo z žitom, živinske črede, zdravstvo, davčno upravo ter zveze s tujimi državami. Sledili so predstojniki okrožij ali nomov, župani mest, predstojniki kraljevih žitnic, živine ter kraljevi pisarji, ki so popisovali in pobirali davke. Upravni uradniki so izvrševali tudi **sodno oblast**.

Za vzdrževanje reda in miru v državi ter za osvajalne vojaške pohode je skrbel **vojska**. Poveljniški častniki kader je bil hierarhično urejen. Od faraona preko vezirjev, upravnikov vojaških zadev z naslovom 'polkovnik vojakov' in 'predstojnik skladišča orožja', častnikov, nižjih častnikov, vse do najnižjih, ki so poveljevali enotam po 50 mož. Vojsko je sestavljala pehota, od 17. stol. pr.n.št. pa tudi enote na bojnih vozovih.

V državi je veljal za uglednega tudi poklic svečnikov. Ti so opravljali v svetiščih verske obrede, da bi izprosili naklonjenost bogov ter upravljali z obsežnim premoženjem svetišč, ki so ga sestavljala ogromna veleposlanštva, ki so jim jih podarili faraoni. Svečeniška služba je bila dedna, lahko pa jo je faraon kot nagrado za usluge podelil tudi dvornemu plemstvu in zasluženim vojakom. Svečniki so se ukvarjali z znanostjo i uživali posebne pravice ali privilegije.

2. ZATIRANI SLOJI

Meščanstvo

Srednji sloj meščanstva je bil v Egiptu šibak. Sestavljali so ga obrtniki, trgovci, umetniki in pisarji. Državi so morali plačevati davke in služiti vojsko.

Kmetje...

...in sužnji so spadali v spodnji sloj družbe. Ločimo male lastnike zemlje, ki so bili samostojni gospodarji in so državi plačevali visoke davke ter odvisne kmete, ki so obdelovali kraljevska, tempeljska in vojaška veleposlanstva. Plačevali so davek, vojaške službe so bili oproščeni, opravljati so morali še vrsto tlake ali javnih del.

Sužnji...

...so bili po poreklu zlasti vojni ujetniki. Bili so nesvobodni, lastnik pa jim je lahko vžgal svoje ime. Lahko so se poročili in si ustvarili družino. Zaposleni so bili pri kmečkih ali obrtnih delih. Nekateri so celo postali faraonovi spremljevalci in dobili na dvoru visok položaj.